

Newsletter-ul este elaborat în baza emisiunii radiofonice din 31 august 2013, realizate de Asociația pentru Politică Externă (APE) în comun cu Friedrich-Ebert-Stiftung (FES). Emisiunea este difuzată de postul public Radio Moldova și de Radio Vocea Basarabiei. Emisiunea este parte a proiectului FES și APE „Dialoguri de politică externă”.

foreign policy association
APE
asociația pentru politică externă

**FRIEDRICH
EBERT
STIFTUNG**

NEWSLETTER

BULETIN LUNAR • AUGUST 2013 • NR.6 (91)

Sinteze și Dezbateri de Politică Externă

TEMELE EMISIUNII:

1. De Ziua Independenței Republicii Moldova au fost lansate lucrările de construcție a gazoductului Iași-Ungheni, care va interconecta sistemul de gaze național cu cel european. Declarații ale premierilor **Iurie Leancă** și **Victor Ponta** și ale Comisarului european pentru energie, **Gunther Oettinger**. Un interviu cu vicepremierul **Valeriu Lazăr**, ministru al Economiei.
2. Ambasadorul Rusiei la Chișinău, **Farit Muhametșin**, minimizează importanța gazoductului Iași-Ungheni și avertizează că parafarea la Vilnius a Acordului de asociere cu UE va crea dificultăți în relațiile comerciale moldo-ruse.
3. De ce vine Rogozin, din nou, în Republica Moldova? Un editorial semnat de directorul Asociației pentru Politică Externă, **Victor Chirilă**.
4. Experții **Corneliu Ciurea** și **Alexandru Fala** despre implicațiile politice și economice ale proiectului gazoductului Iași-Ungheni.

Ultima perioadă a fost marcată de o serie de evenimente importante pentru Republica Moldova.

Evenimentul cel mai important al lunii este, indiscutabil, lansarea, pe data de 27 august, de Ziua Independenței Republicii Moldova, a lucrărilor la gazoductul Iași-Ungheni, care va interconecta sistemele de gaze din România și Republica Moldova, permițând în perspectivă de câțiva ani diversificarea livrărilor de gaze naturale pe piața moldovenească, care în prezent poate fi alimentată doar din Federația Rusă. Lucrările de construcție au fost lansate în prezența primului ministru Iurie Leancă, a premierului român Victor Ponta și a Comisarului european pentru energie, Gunther Oettinger.

Ambasadorul Rusiei la Chișinău, Farit Muhametșin, minimizează importanța gazoductului Iași-Ungheni, spunând că o țeavă de 40 de km dintre Republica Moldova și România nu are cum să submineze relațiile moldo-ruse. În același timp, el spune că partea rusă insistă asupra creării unui grup de lucru la nivel de experți care să analizeze impactul economic asupra relațiilor moldo-ruse al Acordului de asociere cu UE, pe care Republica Moldova urmează să-l parafazeze la summitul de la Vilnius din noiembrie. „Nimeni nu spune că după semnarea documentului totul va fi bine. Pentru că toată lumea știe: vor fi probleme”, a afirmat ambasadorul rus.

Farit Muhametșin a mai anunțat că, în următorii doi-trei ani, Rusia va acorda Transnistriei aproximativ 120 milioane dolari pentru proiecte sociale. Ambasadorul a confirmat de asemenea că vicepremierul rus Dmitri Rogozin, reprezentantul Kremlinului pentru Transnistria, și patriarhul Bisericii Ortodoxe Ruse, Kiril, vor efectua săptămâna viitoare vizite în Republica Moldova și vor merge inclusiv în regiunea transnistreană.

Rusia a declarat că fiind „produse cu grad ridicat de risc” toate mărfurile provenind din Ucraina, după ce ar fi depistat o substanță cancerigenă în dulciurile unui producător ucrainean. Începând cu ziua de 13 august toate transporturile de mărfuri din Ucraina sunt descărcate în vamă și verificate minuțios împreună cu cele de origine însoțitoare. Kievul consideră că Rusia se răzbună astfel pentru decizia Ucrainei de a semna la Summitul Parteneriatului Estic de la Vilnius Acordul de asociere cu UE. Ministerul de Externe de la Moscova a difuzat un comunicat în care afirmă că pentru populația din Ucraina vor veni vremuri deosebite de grele ca urmare a semnării Acordului de asociere cu UE: „Va crește somajul și vor trebui să-și strângă cureaua”. Kievul a declarat că, în pofida reacțiilor disproporționate a Rusiei, nu va renunța la semnarea Acordului de asociere cu UE.

Șeful Delegației UE la Chișinău, Dirk Schuebel, și-a încheiat mandatul în Republica Moldova, după patru ani pe care i-a apreciat ca fiind plini de transformări pozitive. „Eforturile de modernizare depuse de autoritățile de la Chișinău vor fi cu certitudine apreciate la Summitul de la Vilnius din luna noiembrie”, a declarat diplomatul înainte de plecare. De la 1 septembrie Dirk Schuebel va lucra în calitate de Șef al diviziunii Serviciului European de Acțiune Externă responsabile pentru relațiile cu țările Parteneriatului Estic, continuând astfel să susțină parcursul european al Republicii Moldova.

Gazoductul Ungheni-Iași – un proiect de importanță strategică pentru România și Republica Moldova

În acest an, Republica Moldova și-a marcat aniversarea a 22 de ani de la proclamarea independenței prin lansarea

unui proiect menit să-i asigure pe termen mediu și lung un plus de securitate energetică, prin diversificarea surselor de

aprovizionare cu gaze naturale. Pe 27 august au fost lansate lucrările de construcție a gazoductului Iași-Ungheni, segment care va interconecta rețeaua națională de gaze cu piața europeană. Prim-ministrul Iurie Leancă a lansat aceste lucrări împreună cu premierul

român Victor Ponta și comisarul european pentru energie, Gunther Oettinger.

Toți trei au subliniat importanța istorică a acestei zile pentru securitatea energetică a Republicii Moldova, iar ministrul de Externe,

Natalia Gherman, a comparat evenimentul cu "semnarea unei noi declarații de independență, de data aceasta energetică, de către Republica Moldova".

Iurie Leancă: UE și România au demonstrat ca ne sunt parteneri strategici

Premierul Iurie Leancă a subliniat că lansarea lucrărilor de construcție a gazoductului Iași-Ungheni este un moment remarcabil de cooperare dintre Republica Moldova, România și Uniunea Europeană.

■ **Iurie Leancă:** În ultimii patru ani Republica Moldova a lansat un proces de reforme și transformări majore pentru clădirea unui stat european, prosper, modern, stabil, care aderă și contribuie la dezvoltarea valorilor comune ale familiei

statelor europene. UE și România au demonstrat ca ne sunt parteneri strategici în acest efort. Pe dimensiunea energetică sprijinul a devenit mult mai solid și mai vizibil în ultimii ani. Și nu este vorba doar despre interconexiunea de gaze și electricitate, ci și despre proiecte de eficiență energetică și folosirea resurselor regenerabile. Odată cu darea în exploatare a gazoductului Ungheni-Iași, care este planificată pentru anul viitor, vom avea o cale adițională de import a gazelor naturale.

Totodată ne dorim să creăm condițiile necesare pentru valorificarea capacităților depline ale conductei. Am demarat împreună cu partenerii din UE și din România pregătirile pentru următoarea etapă a proiectului, inclusiv extinderea gazoductului spre Chișinău. Drumul spre UE este unul lung și complex, iar astăzi facem un pas în această direcție, unind două maluri europene nu doar pe dimensiunea energetică, dar și pe cea de bună cooperare în procesul de integrare europeană a Republicii Moldova.

Victor Ponta: Cea mai importantă bătălie pentru viitor este cea pentru securitatea energetică

Premierul român Victor Ponta a menționat, în cadrul evenimentului de lansare, că România va sprijini Republica Moldova pentru a avea o alternativă la livrările de gaze, care acum pot veni dor din Rusia, spunând că „negocierea contractelor de gaze în condițiile în care ai la îndemână doar o singură opțiune seamănă mai mult cu o impunere”.

■ **Victor Ponta:** Mă bucur foarte mult că după multe vorbe frumoase pe care Republica Moldova le-a primit și de la București, și de la Bruxelles, în sfârșit se întâmplă și fapte. Dacă asta vom face, oamenii vor înțelege de ce este bună să-și dorească un viitor

european, un viitor alături de România, de celelalte țări europene. În urmă cu mai bine de jumătate de secol eram uniți și de poduri, și de drumuri, și de alte lucruri pe care iată le facem mai greu acum, când ar trebui să fim mai eficienți și mai bogați decât eram.

Și România va beneficia de pe urma implementării acestui proiect. Nu este un doar un cadou. România până în 2018 va avea producție de gaze naturale suficientă pentru consumul nostru. Iar pentru România strategia energetică include oricum și Republica Moldova. Când vorbim de gaze, de energia electrică, când facem strategia noastră o

facem împreună cu Republica Moldova. Nu are de ce să se supere cineva. Avem relații foarte bune cu marele vecin, și România, și Republica Moldova. Dar aici vorbim de dreptul fiecărui locuitor din Republica Moldova, din România, din Europa de a avea un preț la gaze mai mic. Vorbim și despre interesul economic al producătorilor și al țării. Pentru că cea mai importantă bătălie pentru viitor este cea pentru securitatea energetică. Cred că este o bătălie pe care UE, pe care Republica Moldova, pe care fiecare țară trebuie să o dea. Cu cât mai multă siguranță energetică vom avea, cu atât mai bine va fi pentru locuitorii țărilor noastre.

Gunther Oettinger: Astăzi, aici, vedem ceea ce are mai bun Europa să ne ofere

Uniunea Europeană urmează să acorde, pentru interconectarea rețelelor de gaze din România și Republica Moldova șapte milioane euro. Chișinăul va primi trei milioane de euro din această sumă, iar României îi revin patru milioane. Costul total

al proiectului este de 20 milioane euro. Comisarul european pentru energie, Gunther Oettinger, prezent și el la Ungheni la deschiderea șantierului, a dat asigurări că UE va finanța și alte proiecte de interconexiune dintre Republica Moldova și România.

■ **Gunther Oettinger:** Gazoductul Iași-Ungheni are o importanță strategică pentru ambele țări, pentru că acesta urmează să diversifice sursele de aprovizionare cu resurse energetice pentru Republica

Moldova și în mod semnificativ va spori securitatea energetică atât pentru Republica Moldova, cât și pentru întreaga regiune. Cooperarea din partea Europei pentru lansarea acestui proiect reprezintă punerea în funcțiune a principiului solidarității. Și aici, astăzi, vedem ceea ce are mai bun Europa să ne ofere.

Însă integrarea Republicii Moldova în piața gazelor europene nu se oprește aici. Există și o a doua etapă a acestui proiect, dar și planuri complexe pentru modernizarea

infrastructurii energetice de pe ambele maluri. Gazoductul Iași-Ungheni va face ca gazele europene să ajungă în Republica Moldova, iar cea de a doua etapă prevede modernizarea infrastructurii de aprovizionare cu gaze și livrarea de gaze naturale europene către capitala Republicii Moldova, Chișinău. Comisia Europeană este dispusă să sprijine în continuare financiar diferite proiecte de interconexiune dintre Republica Moldova și România. Și când vorbim despre interconexiuni nu ne referim doar la gaze, dar și la electricitate. UE de asemenea se va

asigura ca fondurile alocate să fie utilizate în cel mai eficient mod posibil.

Lina Grâu: Capacitatea proiectată a gazoductului Iași-Ungheni va permite în prima etapă transportarea a jumătate de miliard de metri cubi de gaze pe an, urmând ca volumul să crească până la 1,5 miliarde metri cubi pe an la etapa a doua. Finalizarea lucrărilor este planificată pentru sfârșitul anului 2013, în așa fel încât din aprilie 2014 gazoductul să poată fi funcțional.

Valeriu Lazăr: ***Nu facem gazoductul împotriva cuiva, ci pentru a ne asigura o alternativă***

Vicepremierul Valeriu Lazăr, ministru al Economiei, spune că interconectarea sistemelor energetice de pe cele două maluri ale Prutului este un proiect strategic pentru Republica Moldova și nu ar trebui să afecteze relația cu Federația Rusă.

■ **Valeriu Lazăr:** Pentru Republica Moldova este un început de implementare

a unei noi strategii energetice care presupune în primul rând ca prioritate numărul unu securitatea furnizării de gaze. Pentru că până la urmă trebuie să asigurăm consumatorii – și cei casnici, și cei industriali, și cei comerciali – cu sursele energetice necesare. De aceea noi urmăm această abordare, care ar însemna că trebuie să avem cel puțin două surse

alternative. Și când zic „surse alternative” am în vedere că este preferabil să existe surse diferite de livrare atât din punct de vedere tehnic, cât și din punctul de vedere al originii gazelor.

Cu atât mai mult cu cât această abordare se înscrie perfect și chiar derivă din angajamentele noastre în calitate de

țară membră a Tratatului Comunității Energetice. Este vorba de obligația noastră de a adopta așa-numita abordare de inelare, atunci când toate țările membre, inclusiv și România și Bulgaria, pur și simplu sunt obligate să fie interconectate și, respectiv, să implementeze această abordare de inelare.

Sigur că pe termen mediu-lung noi mizăm că această conductă din punct de vedere comercial ne va da o alternativă. Sperăm că în acest orizont de timp, din informația pe care o avem inclusiv de la partenerii români și cei europeni, România se va autoasigura cu gaze naturale de extracție proprie și va avea excedentul necesar pentru a oferi gaze și țărilor din regiune. Și pe termen mediu și lung noi mizăm că acest gazoduct, împreună cu elementele suplimentare de care avem nevoie pe intern, ne va da și o alternativă din punct de vedere comercial. Strategia privind securitatea energetică stabilește foarte clar că noi trebuie să avem posibilitatea să facem ceea ce se numește arbitrajul prețurilor. Mai simplu, trebuie să avem alegere.

Vom fi conectați în continuare la gazele care vin din Federația Rusă de la concernul Gazprom. Dacă la momentul respectiv furnizorii din România vor avea o ofertă atractivă, competitivă din punct de vedere comercial sigur că în această situație chiar regulile pieței obligă furnizorii, operatorii să cumpere la cel mai mic preț. Spuneam și cu altă ocazie, inclusiv partenerilor noștri de la Gazprom: „Pentru voi, cea mai inteligentă soluție ar fi să scădeți prețurile ca să fiți competitivi”. Până la urmă, asta înseamnă competiție. Iar noi, în calitate de consumatori, trebuie să avem posibilitatea de a alege cel mai mic preț.

■ **Lina Grău:** La modul practic, când putem începe să pompăm gaze din România?

■ **Valeriu Lazăr:** Din punct de vedere tehnic partea liniară a acestui șantier și elementele de bază ne propunem să fie gata până la finele acestui an, adică până

în luna decembrie. Dar, așa cum stabilesc și cerințele față de asemenea instalații destul de complexe din punct de vedere tehnic, cred că încă mai sunt necesare în medie două-trei luni pentru diferite lucrări post-șantier. Sunt anumite elemente proprii acestor sisteme care nu pot fi procurate în piață, ele se produc doar la comandă. Ceea ce înseamnă că, din momentul din care noi avem certitudinea și claritatea cine este câștigătorul, acesta face comanda la producători pentru piesele necesare. După care vin lucrări de testare. Pentru că avem de a face aici cu instalații care lucrează sub presiune – avem și noi cerințe interne, iar pe partea română sunt norme europene și mai rigide. Și de aceea partea de șantier propriu zis ne propunem să fie finalizată la sfârșitul acestui an, iar însuși gazoductul să devină operațional – adică cu toate elementele gata inclusiv cu partea de testare, autorizare, certificare – undeva în luna aprilie a anului viitor.

În paralel, noi trebuie să realizăm niște acțiuni pentru ca să instituționalizăm acest gazoduct. El va avea forma organizațională de întreprindere, la moment beneficiarul acestuia este Ministerul Economiei. Dar Ministerul Economiei nu este o unitate operațională, nu este o unitate economică, de aceea trebuie să creăm o întreprindere cu capital integral de stat. Această întreprindere trebuie să-și ia licența, adică să devină un operator, o întreprindere de transport în piața Republicii Moldova.

■ **Lina Grău:** Din punct de vedere geopolitic, ce înseamnă acest gazoduct în special în relația cu Federația Rusă? Ne putem aștepta la surprize, majorări de prețuri, la ceea ce unii numesc șantaj economic, politic din partea Federației Ruse?

■ **Valeriu Lazăr:** Deocamdată eu nu văd premise pentru așa ceva, fiindcă noi suntem într-un dialog permanent cu partenerii ruși. Nu avem nimic de ascuns, Gazpromul este și va fi în continuare un partener foarte important economic pentru noi. În discuții noi le spunem lucruri simple: „Dragi prieteni, nu facem

gazoductul împotriva cuiva, fiindcă până la urmă cel responsabil de acest domeniu trebuie să-și securizeze sistemul”. La nivel profesional nu am văzut absolut nicio problemă. Chiar și la nivel politic am avut o comunicare foarte strânsă. Partea rusă a solicitat informații despre acest gazoduct. Noi în mod firesc le-am oferit-o. Să nu uităm că specificul sistemului moldovenesc este că Moldova-Gaz asigură dispeceratul în sistemul de gaze și noi suntem obligați orice se întâmplă în această piață să le comunicăm.

De aceea deocamdată eu nu cred că există premise pentru a face speculații la capitolul ăsta. Slavă Domnului suntem în acest an și sper să ne menținem și anul viitor pe trend de ușoară scădere a tarifului. Din câte îmi aduc aminte actualmente avem puțin peste 360 de dolari prețul pentru o mie de metri cubi de gaze, cu zece dolari mai puțin decât am avut în semestrul anterior. Sigur că totul depinde de evoluția prețurilor la petrol. Deocamdată ele sunt într-o relativă stagnare, dar oricum pe trend de descreștere. De aceea noi nu așteptăm careva surprize din această zonă.

Să nu uităm că Republica Moldova este un partener al Gazpromului în tranzitul gazelor naturale. Să nu uităm că noi cam aproximativ 20 miliarde metri cubi de gaze tranzităm pentru consumatorii Gazpromului din zona balcanică și Turcia. În discuțiile cu partenerii ruși noi vorbim despre un parteneriat, despre faptul că avem interese comune – noi să rămânem în continuare țară de tranzit și pe de altă parte să avem un furnizor foarte solid. Iar ei au interesul să nu aibă o bătaie de cap în plus pentru a-și asigura consumatorii din această zonă prin intermediul Republicii Moldova. Adică noi mizăm pe un parteneriat în sensul ăsta și nu avem de gând să intervenim cumva ca să revedem această situație. Noi vorbim doar despre interesul firesc al Republicii Moldova de a-și crea niște alternative.

Rusia avertizează: Moldova va avea probleme

Lina Grâu: Ambasadorul Rusiei la Chișinău, Farit Muhametșin, minimizează importanța gazoductului Iași-Ungheni și spune că o țeavă de 40 de km dintre Republica Moldova și România nu are cum să submineze relațiile moldo-ruse.

Farit Muhametșin: Moscova privește foarte calm toate aceste lucruri. Presupun că un interconector de 40 de km dintre cele două sisteme energetice nu are cum să influențeze în viitorul apropiat relațiile dintre Rusia și Moldova în sectorul de gaze. În primul rând, nu este o țeavă de calibrul uneia care să asigure Republica Moldova cu gaze. Pentru a face asta, mai trebuie construită o țeavă cu un diametru corespunzător până la Bălți, plus o stație de compresare, lucru care va necesita mulți ani. În plus, chiar dacă conducătorii români promit gaze Republicii Moldova, nu este clar de unde vor le vor lua, în condițiile în care România, ea însăși, importă din Rusia 40 la sută din gazele pe care le consumă.

Lina Grâu: Ambasadorul Rusiei la Chișinău a spus și că Acordul de asociere cu UE, pe care Republica Moldova intenționează să-l parafeze în această toamnă în cadrul summitului Parteneriatului Estic de la Vilnius, ar putea crea probleme în relațiile moldo-ruse. Și chiar dacă Rusia nu se opune aspirațiilor europene ale Republicii Moldova, totuși atenționează Chișinăul că aceste aspirații nu trebuie să afecteze relațiile moldo-ruse și integrarea eurasiatică.

Farit Muhametșin: În cadrul vizitei la Moscova a ministrului de Externe, Natalia Gherman, a fost discutat acest subiect și a fost elaborată următoarea poziție: pe de o parte Federația Rusă nu consideră în niciun caz că orientarea europeană a Republicii Moldova ar contraveni relațiilor noastre bilaterale. Dar în același timp atenționăm că această orientare nu trebuie să influențeze relațiile moldo-ruse și nici direcția eurasiatică. Considerăm că poziționarea Republicii Moldova ca stat între Est și Vest trebuie să fie salutăată și folosită strategic de Moldova.

Iar în ceea ce privește parafarea Acordului de asociere cu UE la Vilnius, s-a spus de către Serghei Lavrov că se impune o expertizare a prevederilor acestui document de către o comisie la nivel de experți, pentru a vedea în ce măsură acest Acord va influența relațiile economice viitoare cu Rusia și cu Uniunea Vamală. Pentru că nu ascundem faptul că parafarea acestui Acord cu UE indiscutabil va avea un anumit impact asupra relațiilor comerciale dintre Rusia și Republica Moldova. Este un lucru evident pentru toată lumea. În acest moment este în curs de pregătire o misiune de experți care va discuta aceste lucruri din perspectivă economică, misiune care va avea loc cam pe la mijlocul lunii septembrie.

Nimeni nu ascunde nimic și nu afirmă că după semnare totul va fi bine. Pentru că toată lumea știe: vor fi probleme.

Lina Grâu: Farit Muhametșin a confirmat că vicepremierul rus Dmitri Rogozin, reprezentantul Kremlinului pentru Transnistria, și patriarhul Bisericii Ortodoxe Ruse, Kiril, vor efectua săptămâna viitoare vizite în Republica Moldova, inclusiv în regiunea secesionistă transnistreană. Rogozin se va întâlni luni la Chișinău cu vicepremierul Valeriu Lazăr și, posibil, cu premierul Iurie Leancă, dacă acesta își va da acceptul pentru această întreprindere.

Marți Rogozin va merge în Transnistria, unde luni, 2 septembrie, este marcată aniversarea a 23 de ani de la secesiunea regiunii separatiste. La Tiraspol oficialul rus va avea întâlniri cu reprezentanți ai administrației locale și va participa la darea în exploatare a unui spital pentru copii, reconstrucția căruia a fost finanțată de Rusia.

Farit Muhametșin a mai anunțat că, în următorii 2-3 ani, Rusia va acorda aproximativ 120 milioane dolari Transnistriei pentru proiecte sociale – construirea unor școli, grădinițe și spitale pentru copii. În prima jumătate a acestui an, Rusia a acordat regiunii separatiste aproximativ nouă milioane de dolari pentru pensii, școli-internat și case de bătrâni.

Editorial

La 2 septembrie, Dmitri Rogozin, viceprim-ministrul Rusiei și Reprezentantul special al Moscovei pentru Transnistria, vine din nou în Moldova. Conform informațiilor oficiale, vizita sa de lucru va avea loc la invitația dlui Valeriu Lazăr, Viceprim-ministru și Ministru al Economiei din Republica Moldova, având ca pretext dezvoltarea și aprofundarea relațiilor economice moldo-ruse.

De asemenea, dl Rogozin ar putea să se întâlnească și cu Prim-ministrul Iurie Leancă, pentru a da aprofundării un caracter strategic și un ritm

Dmitri Rogozin vine din nou la Chișinău, de această dată *Radi Ponta*

mai accelerat. Dl Leancă este, deocamdată, indecis, "lomaietsea" (se fărâmă) spun neoficial diplomații ruși. Având însă în vedere că anterior, la 5 iulie, dânsul l-a primit în audiență pe Grigorii Karasin, Viceministrul Afacerilor Externe al Rusiei, trebuie să ai curaj ca să refuzi o întâlnire cu un ditamai Viceprim-ministru rus responsabil de înarmare, protoane, glonas-uri și, nu în ultimul rând, de Transnistria.

Pretextul oficial este o abureală curată menită să distragă atenția de la adevărata semnificație a acestei vizite. În realitate, Dmitri Rogozin vine la Chișinău nu de dragul nostru, al moldovenilor, nici de dragul domnilor Lazăr sau Leancă, dar "Radi Ponta", cum spun rușii... Ei bine, nu confundăți Poanta lui Rogozin cu Prim-ministrul Ponta de la București. Avem de a face cu o poantă ordinară pe seama suveranității, independenței și integrității teritoriale a țării noastre. Dl Rogozin vine la Chișinău pentru a ne felicita cu ziua "Independenței Republicii Moldovenești Nistrene", pentru care a luptat alături de cazaci în 1992 și care va fi celebrată cu fast împreună cu el la Tiraspol la 2-3 septembrie. Asta e Poanta, de fapt!

Descălecarea la Chișinău a Viceprim-ministrului Rogozin are loc după cinci săptămâni de la vizita la Moscova a dnei Natalia Gherman, șefa diplomației moldovenești. În cadrul acelei vizite, după cum ne asigură diplomații noștri, au fost discutate sincer și pe îndelete toate subiectele sensibile de pe agenda moldo-rusă. S-a discutat tot, ni s-a spus puțin și cunoaștem mai nimic. În plus, se pare că epilogul întâlnirii Gherman - Lavrov a rămas nerostit de Moscova, acesta urmând să fie adus la cunoștința noastră săptămâna viitoare de însuși dl Rogozin și apoi blagoslovit și tămâiat de Patriarhul Rusiei, Kiril.

Politicienii noștri pro-europeni ne asigură că presiuni oficiale asupra Moldovei din parte Rusiei nu se fac. Probabil așa o fi, cum se spune, "Giraff bolisoï, emu vidneï" (Girafa e mare, ei i se vede mai bine). Totuși, ar fi cazul să-i întrebăm ce se întâmplă cu deschiderea Consulatului Rusiei la Bălți. De asemenea, cu retragerea contingentului și arsenalului militar rusesc din Transnistria ce facem? Așteptăm ca Rusia să ne spună când vor fi gata condițiile politice? Dar cu transformarea misiunii de pacificare ruse în una civilă și multinațională, cum procedăm? Vom aștepta când Moscova și Tiraspolul ne vor permite să avansăm spre

o soluție politică finală? Apropo, la conferința de presă Gherman - Lavrov, fiind întrebați dacă au abordat subiectul reformatării misiunii de pacificare ruse, Ministrul de Externe rus a declarat că această noțiune nu a apărut în timpul discuției. În cazul acesta despre ce s-a discutat? Ce facem cu intenția tot mai evidentă a Rusiei de a-și consolida contingentul militar în Republica Moldova, dotându-l cu echipament militar nou, inclusiv cu elicoptere de luptă?

Moscova ne asigură că respectă suveranitatea țării noastre, dar finanțează abundent independența regiunii transnistrene. Doar pe parcursul acestui an, Rusia va alocă administrației de la Tiraspol cel puțin 60 milioane USD, la aceasta se adaugă datoritiile de sute de milioane USD pentru gazele naturale consumate, datorii care sunt acumulate de regiune în fiecare an.

De asemenea, Ministrul de Externe Lavrov a declarat că Rusia respectă alegerea suverană a poporului Republicii Moldova pentru integrarea europeană. În același timp, Moscova încurajează și susține tot mai sfidător – propagandistic, politic și logistic – orientarea pro-eurasiatică a regiunii transnistrene, precum și a minorităților etnice din Republica Moldova. În următorii doi ani, pentru orientarea eurasiatică a regiunii transnistrene vor fi alocate până la 120 milioane USD. Aceasta asistență rusească va îndepărta și mai mult cele două maluri ale Nistrului și va sabota toate măsurile de încredere promovate de Republica Moldova împreună cu UE.

Văd guvernării aceste ingerințe? Probabil că da. Sunt de acord cu ele? Probabil că nu. Dar ce au întreprins politicienii și diplomații noștri pentru a responsabiliza Rusia, dacă nu în raport cu Moldova, cel puțin în fața comunității internaționale? Ar fi cazul să știm și noi.

Acestea și alte subiecte trebuie să fie discutate cu dl Rogozin. Au însă oficialii noștri curaj și fermitate în glas pentru a-i transmite îngrijorările și obiecțiile noastre? Sau a câta oara ei se vor prefăce că plouă, vorbind duios despre toate, dar rezolvând nimic? Este oare aceasta esența pragmatismului moldo-rus de pe malurile Bâcului? Ce ziceți, domnilor politicieni și diplomați? Sau poate să-l întrebăm pe Dmitri Rogozin, *prosto radi ponta?*

Opinii

Experți de la Chișinău atrag atenția asupra faptului că gazoductul Iași-Ungheni nu va rezolva pe termen scurt și mediu dependența Republicii Moldova de gazele rusești, iar pentru a deveni total funcțional, acesta va trebuie prelungit până la Chișinău, prin construirea unei stații de compresare și a încă unui segment de gazoduct de aproximativ 60 km. Fără această continuare, țeava care leagă Ungheniul de Iași va putea asigura cu gaze alternative doar câteva localități.

Corneliu Ciurea: În sfârșit Chișinăul și Bucureștiul au început să colaboreze pe proiecte concrete

Corneliu Ciurea, expert al Institutului pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale Viitorul: Gazoductul comportă două semnificații importante. Prima este promisiunea în sine de asigurare a securității energetice, în cazul în care proiectul va fi finalizat. Și există unele dubii în această privință, pentru că investiția inițială este de 20 milioane euro și acești bani au fost găsiți cu greu, dar de fapt finalizarea gazoductului presupune două faze și cea de a doua este cu mult mai costisitoare. Gazoductul în sine acum, cu 20 milioane euro, nu rezolvă practic decât problema câtorva raioane.

Iar a doua semnificație, care mi se pare chiar mai importantă, ține de faptul că în sfârșit Chișinăul și Bucureștiul au început să colaboreze pe proiecte concrete, pe proiecte majore, proiecte politice în sine, chestiuni de securitate. Anterior practic au lipsit astfel de proiecte – eu nu-mi amintesc vreun proiect comun moldo-român care să fi fost lansat și dus la îndeplinire. Deci, este primul proiect de o astfel de amploare și atât pentru Chișinău, cât și pentru București el va deveni un test pentru temperatura relațiilor de mai departe.

Lina Grău: În plan politic poate fi considerat proiectul construcției gazoductului Iași-Ungheni drept un pas al Republicii Moldova către Uniunea Europeană?

Corneliu Ciurea: Proiectul în sine este trilateral, deci, da, el poate fi văzut sub

acest aspect, dar subiectul colaborării moldo-române poate fi abordat și în absența factorului european. Mie îmi place anume astfel să văd colaborarea moldo-română, sub acest aspect care e lipsit de dimensiunea europeană. Europa e un factor ajutător, dar foarte multe din lucrurile care ce se întâmplă între Chișinău și București nu țin cont de integrarea europeană, de exemplu problema redobândirii cetățeniei române pentru locuitorii Republicii Moldova. Dacă s-ar fi ținut cont de părerea Bruxellesului, cetățeniile nu ar fi acordate sau ar fi acordate în număr mult mai mic.

Din punctul meu de vedere relațiile dintre România și Moldova sunt niște relații eminamente bilaterale având în vedere legăturile de rudenie care există. Din această cauză chiar și ideea politică a unirii este o idee care nu are treabă cu ideea de integrare europeană.

Lina Grău: Cu ocazia vizitei președintelui Băsescu la Chișinău, dar și acum, cu ocazia vizitei premierului Ponta, s-a vorbit despre o maturizare a relațiilor dintre Chișinău și București. Care credeți că ar fi următorii pași sau lucrurile care trebuie făcute pentru ca într-adevăr să ajungem la o maturitate în relațiile bilaterale, relații care ani la rând au fost pe alocuri sentimentale și mai puțin axate pe proiecte concrete?

Corneliu Ciurea: Noi nu putem vorbi despre o maturizare a relațiilor dintre Chișinău și București atâta timp cât nu va fi finalizat măcar vreun proiect comun.

Din punctul meu de vedere există foarte multe dificultăți pentru a fructifica relația moldo-română. O sumedenie de probleme nerezolvate arată că relațiile dintre Chișinău și București nu este în mișcare. Ci trenează. Să nu uităm și faptul că Chișinăul niciodată nu a salutat declarațiile Bucureștiului cu privire la faptul că România este avocatul Republicii Moldova în Uniunea Europeană și niciodată nu a profitat de aceste declarații. Din aceste cauze eu cred că până la proba contrarie – proba contrarie însemnând finalizarea proiectului gazoductului și demararea celei de a doua faze – deci, până la proba contrarie putem spune că relațiile moldo-române sunt ca și înainte în impas. Ele sunt mai curând vorbe, declarații politice vizite reciproce, dar fără proiecte concrete.

Lina Grău: Totuși s-a vorbit mult despre faptul că în viitor vor fi lansate proiecte mari de infrastructură – atât poduri peste Prut, cât și linii electrice de înaltă tensiune...

Corneliu Ciurea: Aș avea o abordare politică. Eu cred că într-un an se va schimba puterea la Chișinău și va veni un regim politic care va fi ceva mai ostil față de București decât cel pe care îl avem astăzi. Și din această cauză eu nu cred că proiectele despre care noi vorbim vor avea sorți de izbândă. Să fie foarte clar – ajutorul român este condiționat politic – acest lucru nimeni nu îl ascunde. El niciodată nu va fi acordat unui regim politic care va fi condus de Partidul Comuniștilor. În cazul în care admitem ipoteza că la putere vin comuniștii, putem presupune că în asemenea condiții toate proiectele moldo-române vor fi înghețate.

Lina Grău: Deci ajungem la ideea că anul 2014 este un an-cheie pentru Republica Moldova din perspectiva alegerilor parlamentare care vor avea loc la sfârșit de an și a rezultatelor acestor alegeri.

Corneliu Ciurea: Categorie. În cazul în care avem o schimbare la guvernare și o revenire a stângii, relațiile moldo-române intră într-o pasă proastă.

Lina Grău: Dacă e să revenim la subiectul gazoductului, toți experții semnalează faptul că el are și o semnificație geopolitică foarte importantă în sensul acordării unei șanse Republicii Moldova de a se interconecta cu sistemul energetic european și de a sparge monopolul care există în acest moment de livrări venind exclusiv din Federația Rusă. În acest sens, la ce reacții, chiar și indirecte, vă așteptați din partea Rusiei? Este evident că Rusia nu este încântată de perspectiva de a pierde o parte din influența pe care o are în această zonă.

Corneliu Ciurea: Rusia va reacționa în viitorul apropiat, dar eu nu cred că va reacționa relativ la construcția acestui gazoduct. Repet, așa cum este conceput acum, acest gazoduct nu este un pericol la adresa monopolului rusesc. Și în aceste condiții acțiunile Rusiei cred că vor fi legate strict de posibila semnare de către Ucraina a Acordului de asociere și încercarea Republicii Moldova de a se asocia și ea la UE. Nu cred că Rusia este dispusă astăzi să reacționeze direct la acest proiect al construcției gazoductului, pentru că este o chestiune minoră pentru interesul de moment al Rusiei.

Lina Grău: Analistii de la Chișinău se așteaptă în această perioadă la anumite acțiuni din

partea Rusiei legate de Transnistria, sau de situația politică internă din Republica Moldova, în ideea de a zădărnici rezultatele summitului Parteneriatului Estic de la Vilnius. În ultimul timp asistăm la anumite acțiuni ostile, inclusiv pe plan comercial, pe care Rusia le întreprinde împotriva Ucrainei. Înseamnă aceasta că Ucraina este o miză mai mare pentru Rusia decât Republica Moldova?

Corneliu Ciurea: Într-adevăr, Ucraina este mult mai importantă în acest război. În fond, aceasta este o situație care ne avantajează. Noi putem să stăm relativ calm și să urmărim ce se întâmplă cu Ucraina. Nu cred că vor exista multe acțiuni represive din partea Rusiei față de Republica Moldova. Cred că aceste acțiuni vor viza eminamente Ucraina.

Lina Grău: Credeți că în acest moment Republica Moldova este trecută de faza non-retur în care o revenire la Uniunea Vamală eurasiatică, către sfera de influență rusească, este exclusă din start?

Corneliu Ciurea: Evident că nu am trecut de această fază și perspectiva intrării noastre în Uniunea Vamală este foarte posibilă, mai ales că noi nu știm care va fi deznodământul meciului care se joacă acum între UE și Rusia. Deci, trebuie să fim pregătiți și de scenariile negative din punctul de vedere al susținătorilor integrării europene.

Eu cred că chiar dacă în regiunea noastră sunt în plină desfășurare scenariile legate de vecinătatea estică a UE, totuși șansele ca unul din cele două scenarii să se producă sunt de 50 la 50. Și iarăși, aici ar trebui de făcut o analiză – pentru că atunci când vorbim despre UE, spunem că proiectul pentru Republica Moldova este doar cel de asociere și de semnare a Acordului de liber schimb. În timp ce atunci când vorbim despre Rusia noi ne referim în special la reglementarea conflictului transnistrean, intrarea într-o Uniune Vamală și o integrare mai mare chiar într-un spațiu politic. Pentru moment, cele două proiecte sunt diferite ca ofertă. Paradoxal, dar oferta estică este mai generoasă. Și tocmai din această cauză nu putem să ne pronunțăm asupra șanselor. Lupta este încă indecisă.

Lina Grău: Dumneavoastră cum simțiți în esența sa societatea moldovenească – este una pro-europeană sau una pro-estică

totuși? Vă întreb pentru că în sondaje se votează diferit și există și acest aspect al votării în funcție de vârstă – generația mai în vârstă votează mai mult către Est, în timp ce tinerii sunt orientați mai mult către Occident. Cum vedeți evoluând lucrurile pe termen mediu?

Corneliu Ciurea: Este foarte clar că suntem o societate dedublată. Din punct de vedere cultural și mental suntem o societate estică, nu europeană. Din punctul de vedere al voinței politice suntem pro-europeni. Și aceasta este o contradicție lăuntrică a societății moldovenești, o contradicție pe care o trăim zilnic și care fragilizează șansele de integrare europeană. Demersul nostru pro-european este puțin credibil în condițiile în care există foarte puțini oameni în Republica Moldova care au o mentalitate europeană și care se comportă ca niște europeni. Eu cred că numărul acestor oameni nu depășește 10 la sută.

În plus, noi nu putem miza prea mult pe tineretul care pleacă peste hotare la studii. Nu există o statistică, dar intuiția îmi spune că de cele mai multe ori aceștia nu doresc să pună umărul la reclădirea statului pentru că vor să beneficieze de prosperitatea economică a Occidentului fiind acolo și rămânând acolo. Deci, în efortul de modernizare a statului noi trebuie să ne bazăm pe oamenii care se află în Republica Moldova. Și ei au altă factură.

Și eu cred că această stare incertă de aflare între două lumi se va menține. Moldova, așa cum este ea, trebuie să învețe să beneficieze de această poziționare pe care o are, de stat sfâșiat în două, aflat la o frontieră, el fiind însuși o frontieră, și să știe să exploreze această situație inedită. Eu chiar cred că această situație poate fi exploatată în beneficiul nostru.

Eu nu cred că situația este tragică. Eu pur și simplu sunt sceptic în ceea ce privește scenariile pe care le vehiculează cei îmbătați ideologic. Eu nu cred că vom deveni în curând membri ai UE. Dar asta nu este neapărat rău. Eu nu cred că vom reveni în curând sub sceptrul Rusiei. Dar și asta nu este neapărat rău. În viitorul apropiat nu sunt de așteptat schimbări radicale.

Alexandru Fala: Impactul "armei energetice" asupra Moldovei va scădea dacă vom avea alternative pentru livrări

Expertul economic Alexandru Fala, de la Centrul analitic Expert-Grup, spune și el că gazoductul Iași-Ungheni este doar o primă piatră de temelie pentru asigurarea unei reale securități energetice a Republicii Moldova.

■ **Alexandru Fala:** Acest proiect reprezintă o primă piatră de temelie în edificarea securității energetice a Republicii Moldova. Când spun că este o piatră de temelie am în vedere importanța acestui proiect, când spun că e doar prima am în vedere faptul că acest proiect este doar un prim pas și mai urmează un șir întreg de acțiuni și măsuri pentru ca Republica Moldova să obțină o adevărată independență energetică.

De ce spun că este doar un prim pas? Pentru că la momentul finalizării sale conducta Ungheni-Iași va permite importul de gaze din România, dar nu va permite și repartizarea acestora către marea majoritate a consumatorilor Republicii Moldova, deoarece nu există o conexiune dintre acest gazoduct și rețeaua internă de distribuție a gazelor. Pentru a realiza această conexiune trebuie construită suplimentar o țevă de 60 km ce ar uni gazoductul din Ungheni cu rețeaua de distribuție în Strășeni. Aceasta ar fi o problemă.

O altă problemă ține de faptul că în sistemul național de distribuție a gazelor este o situație confuză în ceea ce privește proprietarii acestui sistem. Pe diferite porțiuni sunt diferiți proprietari. Sunt părți ale rețelei de distribuție internă care au

fost construite din banii populației, sunt porțiuni construcția cărora a fost finanțată de autoritățile publice, iar cea mai mare parte aparține direct sau indirect întreprinderii mixte moldo-ruse Moldova-Gaz.

Și în cazul în care se va ajunge la o înțelegere dintre Guvernul Republicii Moldova și Moldova-Gaz cu privire la posibilitatea de a importa gaze din România se poate ajunge la situația hilară în care Moldova-Gaz ar putea solicita ca prin porțiunile sale gazele să fie tranzitate contra plată. Și atunci noi ne-am putea pomeni în situația în care ar trebui să plătim pe teritoriul Republicii Moldova tranzitul gazelor destinate tot Republicii Moldova.

De aceea, este foarte important de făcut ordine în rețeaua națională de gaze, de aflat care este co-raportul proprietarilor diferitelor segmente de gazoduct.

■ **Lina Grău:** Ce soluții vedeți pentru acest ghem de probleme?

■ **Alexandru Fala:** Trebuie în primul rând de făcut un audit al Moldova-Gaz. Rezultatele unui audit ar putea crea precondiții pentru schimbarea structurii proprietarilor, în favoarea Republicii Moldova. (În prezent co-proprietari ai Moldova-Gaz sunt concernul rus Gazprom care deține pachetul de control de 50%+1 acțiuni, Guvernul Republicii Moldova cu 35,53 la sută din acțiuni și administrația regiunii separatiste transnistrene care deține 13,44 la sută din acțiunile companiei – n.red.)

■ **Lina Grău:** Ca implicații geopolitice, mulți experți au comentat faptul că acest proiect pe care și-l dorește Republica Moldova ar enerva într-un fel Rusia, pentru că astfel este subminat controlul ei asupra zonei.

■ **Alexandru Fala:** Cred că e devreme de vorbit, cu toate că pot fi mai multe evoluții. La moment gazoductul nu este nici măcar finalizat. Dar pe viitor ar putea fi anumite evoluții care ar reprezenta anumite reacții de răspuns la dorința Republicii Moldova de a-și obține independența energetică.

Din păcate în spațiul post-sovietic, atunci când discutăm despre sectorul de gaze, putem vorbi despre existența armei energetice în relațiile dintre state. Și în momentul în care Republica Moldova va obține o alternativă de aprovizionare cu gaze, forța "argumentului gazier" va scădea puternic. Implicit, asupra Republicii Moldova vor putea fi făcute mai puține presiuni din exterior.